

Prínosy a riziká Národných priorít rozvoja sociálnych služieb (2009 – 2013)

Slavoj Krupa

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- Dokument, ktorý má 35 strán je zverejnený na stránke MPSVaR SR.

Obsah národných priorít je zostavený z kapitol:

- 1. Východisková situácia rozvoja sociálnych služieb v SR.
- 2. Priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2013
- 3. Prílohy, ktoré obsahujú demografické a štatistické údaje, SWOT analýzu stavu poskytovaných sociálnych služieb a niektoré údaje z analýzy vybavenosti samosprávnych krajov

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- Za **priority** rozvoja sociálnych služieb považuje MPSVaR SR:
 - Zabezpečenie práva občanov na sociálne služby
 - Zvýšenie kvality a dostupnosti sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj nedostatkových sociálnych služieb alebo na rozvoj sociálnych služieb, ktoré v jednotlivých samosprávnych krajoch a obciach úplne chýbajú

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- Za **prierezové princípy národných priorit** (ktoré sú zároveň tiež prioritami Európskeho Spoločenstva) dokument MPSVaR SR považuje:
- deinštitucionalizáciu sociálnych služieb
- postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb
- prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu ba zariadenia s nižšou kapacitou ako 40 miest)
- transformáciu veľkokapacitných zariadení na zariadenia s nižšou kapacitou
- podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb z zariadeniach s týždenným pobytom

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- SWOT analýzy z úrovne poskytovaných sociálnych služieb z r. 2007. Analýza poukazuje na
- **silné stránky:**
 - adresnosť a efektívnosť poskytovania sociálnych služieb(?)
 - rešpektovanie princípu subsidiarity
 - posilnené financovanie na základe nového daňového prerozdeľovacieho mechanizmu

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- **slabé stránky:**
- nerozvinutý systém komunitného plánovania
- nedostatočné podmienky k tomu, aby mohli byť občanovi poskytované služby v mieste jeho bydliska
- nedostatočná kontinuita medzi sociálnymi a zdravotnými službami pri dlhodobej odkázanosti
- nízky počet a kvalifikovanosť zamestnancov sociálnych služieb
- nízka kvalita sociálnych služieb (absencia štandard kvality sociálnych služieb)
- nerovnomernosť siete sociálnych služieb
- zastaranosť budov sociálnych služieb
- nedostatočná materiálno-technická vybavenosť
- nedostatok miest služieb sociálnej starostlivosti pre niektoré cieľové skupiny občanov (starší občania a ťažké zdravotné postihnutia)
- nedostatok pobytových zariadení a zariadení pre seniorov a domovy sociálnych služieb

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- *Komentár:*
- *Skutočnosť že SWOT analýza konštatuje adresnosť a efektívnosť služieb a zároveň v slabých stránkach nízky počet kvalifikovaných pracovníkov a nízku kvalít sociálnych služieb sa vzájomne popierajú.*
- *Pri strategických programoch, ktorých cieľom sú systémové zmeny existuje riziko, ktoré spočíva v tom, že vieme objektívne pomenovať stav sociálnych služieb (SWOT analýzy, štatistické ukazovatele) ale prijatá stratégia riešenia nevedie k očakávaným cieľom. Napr. prijatie pragmatického riešenia nedostatkových služieb ich dopĺňovaním, teda vznikom nových miest v pobytových sociálnych službách nevedie k rozvoju a posilňovaniu komunitných služieb v mieste bydliska občana.*

Priemerný počet prijímateľov na jedno zariadenie sociálnych služieb s celoročným a týždenným pobytom, podľa krajov

Kraj	Počet zar.	Počet miest v DSS s cel. a týžd. p.	Priemerný počet miest
Nitriansky SK	74	4915	66,4
Trenčiansky SK	82	4127	50,3
Trnavský SK	75	3796	50,2
Žilinský SK	78	3896	49,9
Bratislavský SK	79	3700	46,8
Košický SK	79	3500	44,3
Prešovský SK	96	3648	38,0
Banskobystrický SK	115	4350	37,8

Priemerný počet prijímateľov na jedno zariadenie sociálnych služieb s celoročným pobytom v SR

	<i>Počet zariadení</i>	<i>Počet prijímateľov služieb</i>	<i>Priemer</i>
<i>Domov dôchodcov</i>	201	13 258	65,9
<i>DSS pre dosp. s tel. post.</i>	11	470	42,7
<i>DSS pre dosp. s komb. post.</i>	91	6611	72,6
<i>DSS pre dosp. s duš. por. a správania</i>	60	4255	70,9
<i>Zariadenia chráneného bývania</i>	11	237	21,5

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- Komentár:
- Z uvedeného priemerného počtu miest na jedno zariadenie je možné usudzovať, že z hľadiska priority deinštitucionalizácie by mali túto prioritu plniť všetky kraje ale špecificky tie, ktoré, majú vysoký priemerný počet miest na jedno zariadenie a zároveň rozvíjať komunitné služby. Paradoxné je, že deinštitucionalizáciou sa programovo zaoberajú al. zaoberali kraje s nižším priemerným počtom miest na jedno zariadenie a kraje s vyšším počtom miest na jedno zariadenie sa tejto úlohe úplne vyhýbajú.
- Deinštitucionalizácia, transformácia zariadení sociálnych služieb je z profesionálneho hľadiska, náročný a špecifický proces, ktorý si vyžaduje systematickú podporu zriaďovateľov, vzdelávanie a podporu manažmentov zariadení, ktorého cieľom je individuálny rozvoj osobnosti prijímateľov sociálnych služieb ako integrovanej súčasť spoločnosti

Prínos zákona č. 448/2008 o sociálnych službách pre Národné priority rozvoja sociálnych služieb spočíva:

- v individualizácii poskytovania sociálnych služieb na základe osobných potrieb prijímateľov
- vo vymedzení práv prijímateľa a povinnosti prevádzkovateľa
- v legitimizácii kvality sociálnych služieb a formulovanie podmienok, ktoré majú kvalitné služby spĺňať (i keď nie sú známe podmienky hodnotenia kvality sociálnych služieb)
- v rozšírení spektra poskytovaných sociálnych služieb
- v preferencii prevádzkovania sociálnych služieb s nižším počtom obyvateľov ako 40
- v prenose niektorých kompetencií v poskytovaní sociálnych služieb na obec,
- v koncepčnom prístupe k plánovaniu a stratégii rozvoja sociálnych služieb, komunitnom rozvoji, komunitnom pláne a terénnych sociálnych služieb ako nástroja poskytovania sociálnych služieb v obci

Riziká zákona vo vzťahu k Národným prioritám rozvoja sociálnych služieb sú:

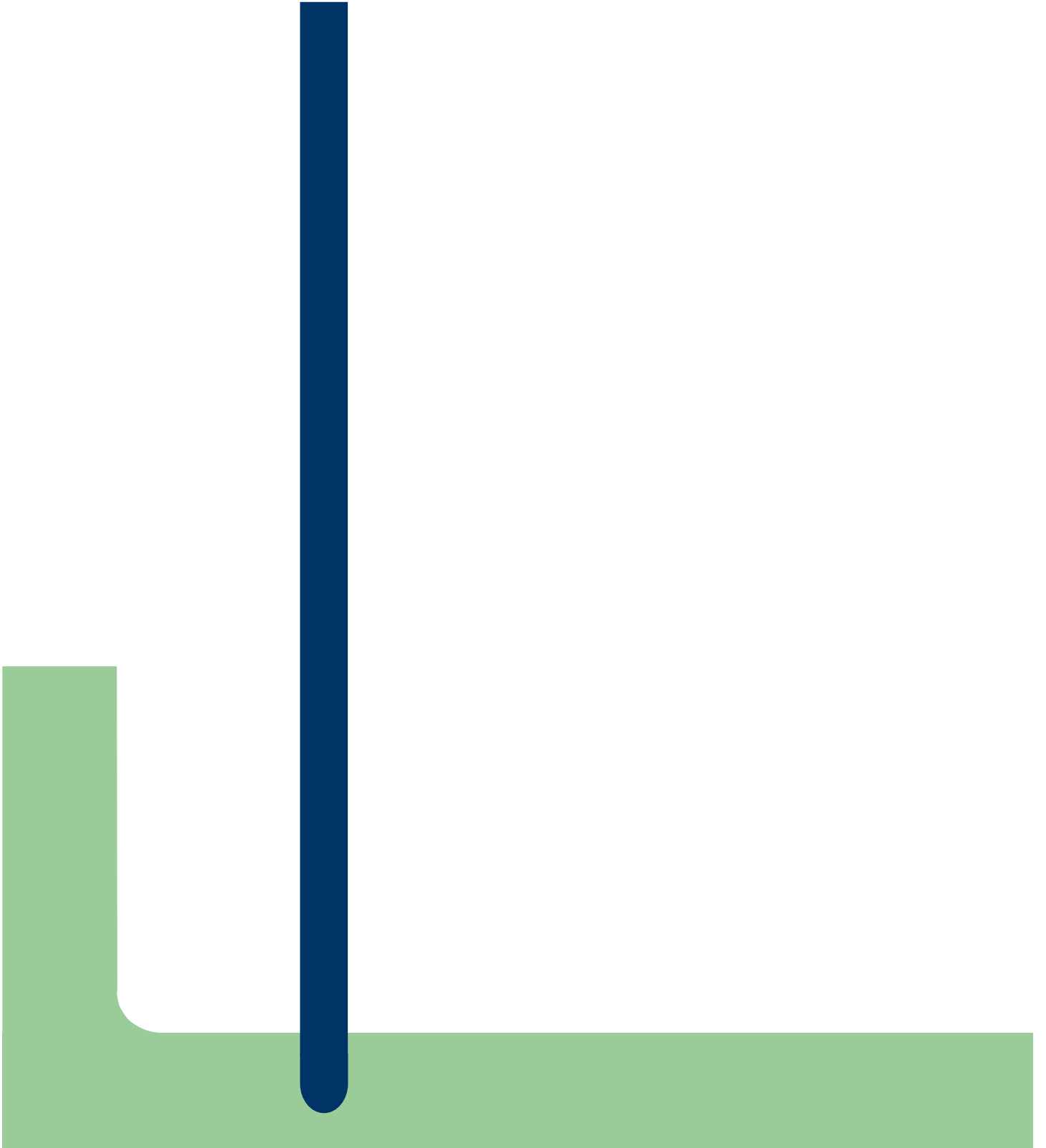
- ***neprimerané kompetencie obcí a vyšších územných celkov pri zabezpečovaní dostupnosti sociálnej služby pre občana, ktoré sú v rozpore s jeho právom na slobodný výber sociálnych služieb***
- ***nedoriešené financovanie, poddimenzovanie financovania sociálnych služieb poskytovaných neziskovými organizáciami a obcami s nižším počtom obyvateľov***

Národné priority v rozvoji sociálnych služieb do r. 2013:

- *Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb*
- *Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových služieb v zariadeniach s týždenným pobytom*
- *Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb (rekonštrukcie, rozširovanie, modernizáciu a budovanie)?*
- *Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb*

Národné priority rozvoja sociálnych služieb

- Z analýzy dokumentu Národné priority rozvoja sociálnych služieb je zjavná disproporcia medzi analytickou časťou a prioritami uvedenými v závere dokumentu.
- Výsledky analýz, prierezové princípy národných priorít v úvode dokument sú komplexnejšie a exaktnejšie ako v závere uvedené priority. Typickým príkladom neurčitosti je napríklad text uvedený v prioritě 2.3 na s. 14:
- „Aj v prípade rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb sa dôraz kladie na rozvoj takých druhov sociálnych služieb, ktoré prioritne umožnia klientovi zotrvať vo svojej komunite....“ čo sú dva navzájom nespojitelné ciele.
- Preto je z nášho pohľadu riziková hlavne nejednoznačnosť, resp. dvojznačnosť národných priorít, ktoré sa na jednej strane hlásia k razantným zmenám potrebným pre rozvoj sociálnych služieb a zároveň ponechávajú pootvorené dverka pre tradičné postupy.

Ďakujem za pozornosť

